

”NORGE”

som kulturelt uttrykk blant norsk diaspora i Amerika

Tekst:

Haci AKman

førsteamanuensis, Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap, Universitetet i Bergen

I tiden mellom 1825 og 1920 var det blant norsk-amerikanerne et økende behov for å ivareta og bringe videre det de mente var det særegne ved den norske kulturarven. Kulturbegrepet knyttes her til de regler, verdier og symboler som er særegne for en bestemt folkegrupper og de former av mental orden som er preget i menneskers bevissthet, for en stor del i form av selvfølgeligheter. Vår hverdagsvirkelighet, vår hverdagsadferd følger et mønster som nedfelt i vår bevissthet som noe selvfølgelig. Fordi vi har lært den og ikke behøver å tenke særlig over den til daglig, er den blitt en form for mental orden. Vi følger kollektive vaner og tankebaner uten å måtte reflektere særlig over det. Etnologen Karl Olov Arnstberg sier at når vi på denne måten følger en gitt mental orden, så ”utøver” vi den, eller vi opprettholder den. Annerledes er det dersom vil stilles overfor nye uventede hendelsesforløp der vi ikke har de selvsagte rutiner å holde oss til. Da må vi tenke, anstrenge oss for å prøve ut nye løsninger. Dette kaller Arnstberg for en ”skapende kulturprosess” Når vi følger det hverdagslige handlingsmønstre, ”reproduserer” vi kulturen, i det nye

og ukjente ”produserer” vi den (Arnstberg 1992:15). Det er i dette perspektivet jeg ser norsk-amerikanerne og deres streben etter å etablere et stykke ”Norge” i en ny kulturell kontekst.

De første utvandrerne klarte langt på vei å opprettholde mange av de gamle skikkene og det gamle livsmønsteret i de nye situasjoner som krevde nye kulturelle strategier, en ny kulturell kompetanse. Denne nye kompetanse kan ses på som verken det ene eller det andre, eller at den uttrykker deler av den gamle kulturelle tilhørighet, med islett av den nye. Dersom individet skal kunne bevare en helhetlig identitet, forutsettes det i første rekke at man er ”hjemme” i de kulturelle omgivelser, at det eksisterer troverdig erstatninger for det man har mistet. Det er dette tapet og tomrommet norsk-amerikanerne søkte å fylle. I den første tiden som lindring for smerten, senere for å gjenskape noe av gamlelandet og for å bevare sin tilknytning til Norge. Uansett vil et kulturelt uttrykk alltid romme mye mer enn det man ser. Som kollektiv handling virkes det forsterkende på samholdet i gruppen, det sier noe om identitet, nasjonalitet, tilhø-

righet og følelser. Et kulturelluttrykk forteller "den andre" noe om hvem jeg er, eller hvem jeg ønsker å være, men uttrykket vil alltid forbli deler av en større og mer komplisert sammenheng.

Den sterke følelsesmettede spenningstilstanden som utvandringen fra Norge skapte kalte fram det "lyriske uttrykk" både hos utvandrerene og hos mange av dem som ble igjen. Utvandringen bidro således til en rik, skjønnlitterær tradisjon både i Amerika og i Norge. På godt og vondt opprettholdt den det "norske" ut ifra sosiale, økonomiske, religiøse, og emosjonell motiv.(Mannsåker 1971:23)

Det er mange norsk-amerikanere som har etterlat seg litterære spor. Et gjennomgående element er lengselen mot Norge. Den er nostalgisk og har i stor grad hentet inspirasjon fra nasjonalromantikken. Den er et uttrykk for "Norge" i en endret fysisk og mentalt kontekst. Her er mange navn å nevne, men jeg vil særlig trekke fram to forfattere som har hatt stor betydning for forståelsen av situasjonen til norsk-amerikanere på denne tiden. Den ene er Waldemar Ager, som særlig hadde to mål med sin diktning. Avholdssaken, der han ofte blir noe moralistisk i sin framstillingsform, og hans kamp for norsk-amerikansk kulturell vekst. I tiden før første verdenskrig var han en av dem som advarte sterkeste mot den økende amerikaniseringen, og melting pot-mentaliteten. Den andre forfatteren er Ole E. Rølvaag, den norsk-amerikaner som kanskje har etterlatt seg de sterkeste og mest gripende litterære dokumentar fra denne tiden. Rølvaag, som også omtales i Sverre Mørkhagens artikkel Norsk-amerikansk diaspora i dette nummer av Folkeminner, ga ut sine to første bøker under pseudonymet Paal Mørch. I "Amerikabrevet" fra 1912 er det immigranternes rotløshet som settes i

fokus, den økende fremmedgjøring både i forhold til hjemlandet og til det nye samfunnet. Hans andre bok "Paa glemte veie" fra 1914 foregriper de tema som blir en rød tråd gjennom bøkene som senere følger, nybyggerlivet og livet på de ensomme viddene. Gjennom all sin diktning prøver han å ta vare på det norske, på kulturarven og identiteten. Hans budskap er at ingen kan skape nytt uten å være rotfestet i det gamle. Ved å ivareta tradisjonene skaper en også en troverdig fremtid.

Det som særlig karakteriserer det sosiale bildet i nybyggertiden og på sett og vis gjennom hele den perioden som omtales her, er den hjelpsomhet, gjensidighet, samhold og omsorg de norske immigrantene hadde for hverandre. De som kom fra bygdestrøk prøvde i sine settlementer å bevare sine bygdeskikker ved årets og livets store høytider. Nabolaget kunne fungere som be- arlag. Bearmannen gikk rundt ved gravøl og gjestene kom med sendinglefse, smør, ost, rømmegraut og bakkels. Det var mat og dram både før og etter kirken. Dette siste ble motarbeidet av haugianerne, men skikkene holdt seg likevel levedyktige til slutten av det 19.århundre (Semningsen 1975:75). Denne grannelagsordningen kunne likevel ikke bli det samme som den hadde vært i det hjemlige bondesamfunnet der man var født inn i et grannelag. I Amerika trådte det i kraft i enkelte livssituasjoner, men kunne ikke dekke behovet gjennom et helt livsløp. Folk kom og flyttet, det var mange oppbrudd. Likevel var grannelaget et sterkt uttrykk for de verdier norsk-amerikanerne ønsker å vareta og bringe videre.

Ett av de mest betydningsfulle ankerfester i Amerika var kirken. Ikke bare som arena for religionsutøvelse men også som et feste for identiteten. Da utvandrerne kom til Amerika var det et sterkt behov for å skape

arenaer som økte opplevelsen av tilhørighet. Kirken ble et slikt sted, et sted som ble ”mitt” i en ellers ukjent verden. I dette perspektiv blir den derfor også et orienteringspunkt for identiteten.

Kirkene og menighetene slik de ble reist og organisert av norsk-amerikanerne, er et sterkt uttrykk for ivareta en felles kulturarv. Det var et fellesskapstiltak som mobiliserte og motiverte. Som nevnt ovenfor ble det første kirkebyggereist i Muskego 1843. I årene mellom 1846 og 1900 var det 14 lutherske kirkesamfunn knyttet til det norsk-amerikanske samfunn. Det spente fra høykirkelig samfunn som refererte til den norske statskirken, til lavkirkelige trossamfunn knyttet til haugianismen. Utover dette var det også dissenter-samfunnene. Mellom de ulike trossamfunnene hersket det ofte stor uenighet, noe som igjen førte til fraksjoner og splittelser mellom dem. Spliden førte til mye sorg og forvirring, kanskje nettopp fordi folk fleste var så knyttet til kirken og menigheten sin. Fra nybyggerlivet i Wisconsin fortelles det at folk gikk til fots den lange veien til kirken og sto ofte i lang tid utenfor kirken eller forsamlingslokalet for å vente på hverandre. Presten var som regel den ubestridte leder i samfunnet, på religiøse men ofte også på verdslige områder. Menighetene og medlemmene var tett knyttet til hverandre og brukte kirketiden til å utveksle nytt om dagliglivet og om nytt hjemmefra.

Det fortelles fra flere landkommuner i Minnesota at i tidsrommet 1885-1905 ble søndagsgudstjenesten etterfulgt av sosiale sammenkomster om ettermiddagen. Ungdomsforeninger, sangkor og kvinneforeninger samlet folk. Kvinnene stod tillagingen av det som ble den tradisjonelle kirkemiddagen, lutefisk og lefse⁷(Lovoll 1983:107). Menigheten arrangerte også utflukter, den

ble også en viktig rekrutteringsarena i søken etter en ektemake, man kunne se seg om etter pålitelig arbeidshjelp her, og det hendte at man solgte og kjøpte jord av hverandre. I det hele tatt var de sosiale og økonomiske bånd også styrende i menighetslivet. I et slikt tett, forpliktende nettverk, var det viktig å sette grenser mot ”utenverden” mot andre samfunn og mot andre nasjonaliteter. Dette fremhevet samholdet og gav en sterkere etnisk identitet. Mange av de norske menighetene ble av utenforstående betraktet som pietistiske noe som førte til at de heller ikke var sosialt attraktive i det større samfunn. Sannsynligvis har det forpliktende kirkefelleskapet også førte til at kulturell uttrykk har kunnet bli synligere og at språket har vært en viktig forutsetning for dette. Gjennom sitt menighetsliv opprettholdt norsk-amerikanerne sammenheng med Norge og den norske kirke. Etter mange års splid og uenighet ble de ulike trossamfunnet forenet i et felles samfunn i 1917 som fikk navnet ” Den norske lutherske kirke i Amerika”

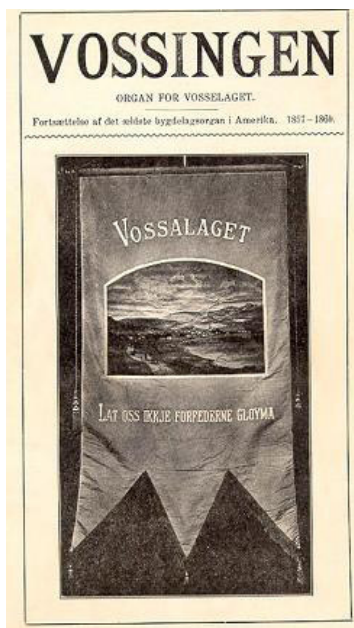
Det ble en viktig sak for de kirketro nordmennene i Amerika å sikre at den rette troen ble vedlikeholdt og brakt videre til de senere generasjoner. Til dette trengte de skoler der norsk ble grunnlagt både for religiøs og jordisk lærdom. (Thallaug, Erickson 1979:10). Kirken engasjerte seg derfor i skolebygging. I pioner var den amerikanske skolen svært enkel og dertil konfesjonsløs. De universitetsutdannete, norske prestene så med skepsis på det åndelige forfall som rådet blant den oppvoksende slekt. Mange av barna kunne ikke lese. Ofte fikk de heller ikke regelmessig skolegang på grunn av lange avstander eller arbeid. De ble gjort store anstrengelser for å få i gang menighetsskoler rund i de forskjellige settlementene. Prestene mente barna burde lære seg

norsk som jo ble snakket i hjemmet dertil var også det religiøse språk på norsk. Norsk burde være godt innlært før barna lærte seg engelsk. Prestene gikk i bresjen for å få opprette religionsskoler eller menighets-skoler men disse ble aldri det de var tenkt å bli. Vanligvis ble undervisningen i ”norske-skolene” holdt om sommeren etter at den amerikanske skolen var slutt. (Semmingsen 1941:350).

Men på mange måter tapte prestene i kampen for å få etablert høyere utdanningsinstitusjoner. I Amerika hadde det like fra kolonitiden vært en utbygging av akademier, colleges og universiteter. De norske-amerikanske kirkesamfunnene fulgte i hovedsak andre trossamfunns modeller for dette. De fleste akademiene var tilknyttet et luthersk kirkesamfunn. Oppgavene mangesidige. Religionsopplæring var viktig, men også allmenndannelse og avhold fra alkohol, tobakk og lett-sindig livsførsel. Akademiene skulle bidra til at norsk-amerikansk ungdom skulle tilpasse seg livet i Amerika, men viktigere ble det at utdannelsen her skulle styrke den nasjonale selvfølelsen. Norsk forble undervisningsspråket til bortimot 1900. Akademiene gav grunnlag for å tenke utdanning på et enda høyere nivå.. en del av akademiene ble senere til et College hvor en del av dem hadde som formål å utdanne prester som det var særlig behov for. Det første var luther college i Iowa som ble opprettet i 1861. Av andre kjente colleges er St. Olav college,

Augustana, Augsburg og Concordia. De la alle vekt på å ha norsk som undervisningsspråk. Den norske College-bevegelsen har satt varige bygningsmessige og kulturelle spor. De har vært bærere av egenart og tradisjon. Mange av dem som har markert seg innen norsk-amerikansk kulturliv har hatt tilknytning til noen av disse læreinstusjonene og de har bidratt til at Norge og ”det norske” har kunnet markere seg innen det større amerikanske samfunnet.

Et norsk-amerikansk organ som har hatt stor betydning for kontakten mellom de

norske småsamfunnene i Amerika var pressen. Mer enn 400 norsk språklige aviser ble utgitt i Amerika i årene 1847 og 1914. Avisene var til dels svært ulike hva lay-out og innhold angikk, men alle bidro til en økt samfunnskunnskap blant norsk-amerikanerne samt at avisene brakte nyheter om norsk-amerikanere som var bosatt på andre kanter av landet. Enkelte aviser spesialiserte seg på lokalstoff slik som ”Wossingen” som utkom i 1857 i Illinois. Bladet brakte nyheter og opplysninger til vossinger både i hjembygden og i Amerika.

De beskjeftiget seg ikke med politikk, og en av hovedintensjonene var å få oversikt over hele ”vossabestanden” i Amerika.

”Wossingen” var et av de mindre, og noe sære pressetiltakene i Amerika. Men det fantes også større og mer levedyktige aviser og blader. Tre av dem fikk utbredelse over hele Midtvesten og hadde til og med en lesekrete i Norge, ”Skandinavian”

i Chicago ble etablert i 1866 og besto like til 1941. "Decorah-posten" i Iowa fra 1874-1872, "Minneapolis Tidende" i Minnesota fra 1887-1935 og Nordisk Tidende som gikk inn i 1984 (Strøm, Hervig 1984:71). Det norsk-amerikanske pressen hadde en tosidig hensikt. På den ene siden skulle den gjøre utvandrerne kjent med det amerikanske samfunnet, og den skulle mane til enhet og samhold mellom det norske-amerikanske folket i alle deler av Amerika. Pressen har forsterket den etniske tilhørighet blant norsk-amerikanerne, den økte selvfølelsen blant en folkegruppe som følt seg små og betydningsløse da de kom til landet. Gjennom pressen fikk leserne diskutert sine problemer og fikk forklart sine forutsetninger, men også sin betydning som etnisk gruppe som kunne påvirke den amerikanske samfunnsutviklingen. Hver på sin måte bidro kirke, skole og presse til å øke samhørighetsfølelsen blant de norske utvandrerne. Ut fra disse vokste det fram et samfunn som i denne perioden (1850-1920) betegnes som "det norske Amerika" (Semmingsen 1941:369).

Det norsk-amerikanske samfunn hadde sin blomstringstid i årene mellom 1896 og 1925. Det var aktivt, hadde kommet igjenom den første vanskelige etableringstiden, og for å sette det litt på spissen, det menneskelige overskuddet ble kanalisert inn i mer organisert foreningsvirksomhet. Den norske bosetningen i Amerika var forholdsvis tett, noe som førte til at tradisjoner og kulturell yringsformer holdt seg levedyktige og utviklet seg på sin norsk-amerikanske måte. Et samlende motiv for den begynnende foreningsvirksomhet, ble det i landområdene etablert bygdelag.

I de aller fleste menigheter rundt omkring fantes det misjonsforeninger, ungdomsforeninger, kvinneforeninger og sang-

foreninger. Sistnevnte ble sammensluttet i "Det norske sangerforbund i Amerika" og talte i 1914 1500 medlemmer. Videre var det idrettsforeninger, turnforeninger, ski-foreninger og litterære og dramatiske lag. Byggetradisjonene ble tatt vare på gjennom leikarringer og spellemannslag, som i 1914 talte over 100 spelemenn. Bygdelagene samlet nordmenn fra samme bygd slik som Telelaget, Gudbrandsdalslaget og Nordlandslaget. Om sommeren ble det samlet til stevner der folk fra samme bygd kunne treffes og utveksle nyheter og minner. I 1914 var det registrert 38 slike bygdelag. Flere av dem gav ut årbøker der verdifull historisk dokumentasjon er samlet. Bygdelagene ble slått sammen i bygdelagenes fellesråd i 1917. Rådet skulle sikre interessene til alle samlagene rundt omkring i landet.

Både bygdforeningene og bygdelagene gjorde en umåtelig innsats for å gi Norge et synlig kulturelt uttrykk i Amerika. Hendelser i Norge som hadde interesse også utlandet, speilet seg ofte i organisasjonslivet til norsk-amerikanerne. Som eksempel kan nevnes Roald Amundsens ferd gjennom Nordvest passasjen. Denne begivenheten økte den nasjonale stoltheten, og det var også organisasjonen "Den norske klubb" som sto for velkomsten da han kom til San Fransisco med "Gjøa" i 1906.

Av de større verdslige og mer varige norske organisasjonene som ble dannet, var "Sønner av Norge" et selskap som hadde tatt utgangspunkt i losjebevegelsen. Mens kirken og bygdelagene i stor grad var orientert mot landdistriktene, sto Sønner av Norge i et motsetningsforhold til presteskapet. Mye av strukturen kan minne om frimurerlosjen. I likhet med den var Sønner av Norge et hemmelig brorskap med opptaksseremonier og passord. Brorskapet var opprinnelig en forening som skulle yte

gjensidig hjelp. Den ble i sin spede begynnelse i 1895 dannet av 18 unge menn i nord – Minneapolis. (Lovell 1983:184). I 1897 ble ”Døtre av Norge” dannet etter samme mønster. Organisasjonen delte ut arbeidsløshetsstøtte og kunne være med å dekke begravelsesutgifter. Organisasjonene utviklet seg etter hvert til å bli et stort forsikringsselskap organisert i losjer med hver sin tillitsmann. Det kan nevnes at i 1940 var det 300 slike losjer som til sammen forvaltet 10 mill. dollar.

Sønner av Norge og Døtre av Norge arbeidet for å ivareta og utvikle norske kulturinteresser i Amerika. På tross av sin noe oppstyltede form, var Sønner av Norge en grasrotorganisasjon som etter hvert hadde like mye form av en sosial organisasjon som av et forsikringsselskap. Det ble invitert foredragsholdere til losjekveldene ofte kjente nordmenn eller norsk-amerikanere da et viktig mål var ”at opelske og bevare det norske språk hos medlemmene”. En bevegelse at et slikt format og som fylte så viktig behov hos sine norsk-amerikanske medlemmer kunne i lengden ikke overses, heller ikke av kirken. Sønner av Norge ble til i en økonomisk nedgangstid. Andre foreninger sies å ha dukket opp av framgang som enkelte sammenslutninger i byene. Disse tiltrakk seg etter hvert en slags elite som ønsket å fremme norske kulturelle interesser. Nordmannsforbundet appellerte til denne gruppen nordmenn. I 1898 ble ” Den Norske Klub” dannet i San

Francisco. Foranledningen var Nansens besøk i byen et besøk som senere ble avlyst. Klubben sto som vertskap for mange fremtredende nordmenn, men ble på tross av sin innsats på kulturfronten likevel regnet som for eksklusiv for den gjevne norsk-amerikaner.

En annen forening som bør nevnes er ”Det Norske Selskab” i New York, dannet i 1902. Dette var en nasjonalistisk og elitetpreget klubb hovedsakelig bestående av

ingeniører og arkitekter. Et liknende selskap var ” Det Norske Selskap i Amerika” stiftet i Minneapolis i 1902. Selskapet hadde store planer om å samle andre store organisasjoner under seg. Dette lyktes ikke selv om målet var å få i gang stormønstring av norsk kultur på bred front. Organisasjonslivet i byene vokste fram

på den siste store innvandringsbølgen som særlig berørte byene. Denne bølgen ga inspirasjon og nytt liv til det kulturelle liv. Likevel ble det med fremveksten av de kulturelle eliteklubbene i byene lagt grunnlag for et skille mellom ulike kulturelle yringsformer. På den ene siden kirken og bygdelagene, på den andre siden selskapsklubbene som ønsket å framelske den norske høykulturen.

De nordmenn som utvandret til Amerika var herdet av tunge og vanskelig kår i Norge, men de bar også med seg en frihetstrang og en stor kulturell bagasje. I Amerika utviklet de en sterk nasjonal og etnisk tilhørighet.

het, en stolthet over sin norskhet og et ønske om å få uttrykke denne gjennom skikker, mattradisjoner og feiringer. I grannelagsfunksjonene i lutefisksammenkomstene, på stevneene, i dikt og i prosa kom nordmenn frem med sin roffestethet i språket og tradisjonene, men også i sin vilje til skape nytt. Hvor har vel 17.mai blitt feiret med mer inderlighet enn blant norsk-amerikanerne i Amerika? Det fortelles at den første 17.mai-feiringen startet på utvandrerskipet »ÆGIR» i Atlanteren i 1837, og det var Ole Rynning som sørget for denne feiringen om bord. 17.mai feiringen har derfor lange tradisjoner. I begynnelsen mest som private feiringer, mens offentlige feiringer kom i gang først etter 1870. Dette økte den nasjonale tilhørigheten og ble en integrert del av det norsk-amerikanske folkeliv. Det virkelige gjennombruddet for denne feiringen kom ved unionsoppløsningen i 1905. Den norske nasjonalfølelsen nådde nye høyder og forsterket samhold og etnisk identitet blant norsk-amerikanerne. Frigjøringen skapt en ubeskrivelig glede. Den nasjonale oppblomstring og de nasjonale feiringene, herunder også Eidsvollsjubilæet i 1914 kan sies å ha medvirket til en norsk-amerikansk subkultur.

Som nevnt ga begivenheter i Norge også gjenklang i det norsk-amerikanske Amerika. Som mange andre etniske grupper, hadde hjemlandets anseelse mye å si for nordmennenes anseelse i Amerika. Det var et spørsmål om kunne vise til nasjonale helter, bragder og nasjonenes framgang. Man gikk tilbake i historien blant annet for å hevde sin selvskrevne rett til et stykke Amerika.

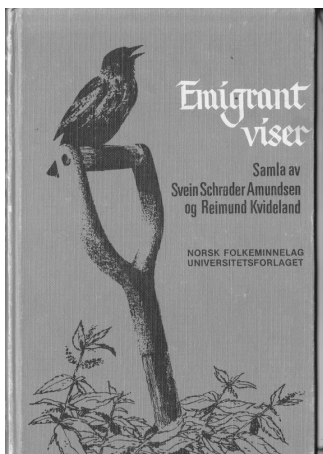
Hva var da mer naturlige for en nordmann enn å ta skrittet fullt ut ved å henvise til vikingetidens helter, på styrke, tapperhet og innsatsvilje. Slik kom også kravet om at Leiv Eriksson burde bli godtatt som Amerikas oppdager. Leiv Eriksson ble et nasjonalt norsk symbol og den første statue av ham ble avduket i Boston i 1887. Senere har det blitt reist flere slike statuer rundt om i

Amerika. Det kan virke ørlite grann komisk å tviholde på fortidens helter på denne måten, sågar identifisere seg med dem. Imidlertid vil en etnisk gruppe alltid søke å forsterke sin identitet og sin nasjonalitet gjennom fortiden, men skal den utvikle seg som gruppe, må den være orientert mot framtiden.

Da de norske utvandrere kom til Amerika, var kreftene i første rekke rettet mot kampen for å overleve, i

annen omgang var de opptatt av å finne nye orienteringspunkter for sin norske identitet. Dette klarte de langt på vei gjennom tette bosetninger, gjensidig hjelp og samhörighet. Men Utvandringa til Amerika førte også til en omfattende visediktning. Både Jonas Lie og J.S. Welhaven har bidratt til denne diktningen. Likevel er det de anonyme dikterne som hadde det største engasjementet, og kanskje var årsaken til dette at emigrasjonen til Amerika berørte den fattige allmuen. I 1975 ga Norsk Folkeminnelag ut boken *Emigrantviser* (NFL 115), samlet og systematiserte av Svein Schröder Amundsen og Reimund Kvideland.

Flere av visene tar opp emigrantenes avskjed med familien og Norge, og deres hjemlengsel til de nære i hjemlandet. Andre

viser er propaganda for eller imot utvandringen. Visene er både skrevet av emigranter og for emigranter. I 1936 ga Theodore C. Belgen og Martin B. Ruud ut samlingen «Norwegian Emigrant Songs and Ballads» med tekster både på norsk og oversettelser på engelsk. Dette viser at emigrantvisenes tematikk var viktig for både de som skulle emigrere fra Norge og for de immigrantene som hadde slått seg ned i Amerika.

Avskjed er et sentralt motiv i emigrantvisene. Utvandringa blir i disse visene fremstilt som en siste utvei, selv om den er frivillig. Visene bygger derfor på metaforer som emigrantene kan kjenne seg igjen i framover. Derfor er visenes innhold både bygget på den vemodige avskjeden, like mye som forventningene til Amerika. Hjemlengten står og sentralt i visene. Ofte handler det om motgang i forhold til det å skape et nytt territorium, siden det nye livet i Amerika ikke samsvarer med forventningene. Dermed blir verdiene i hjemlandet positivt styrket. Visen *Emigrantens hjemlengsel 17.mai* kan stå som eksempel:

*Det er Norges store skjønne høitidsdag
Og min tanke den går mot nord.
Og med stolthet heiser jeg det norske flagg
For det land der gav meg både far og mor.*

*Norge med fjord og li og granklædde fjell-
Hør hvor jeg elsker dig.*

*Hjemme i Norge hviler tanken så vel,
Ja, Norge du er alt for meg.*

*Kanskje tanken går imot det bakkehell
Hvor den yndige birken gror.
Alt er likedan som da jeg sa farvel
Og reiste bort ifra min kjære far og mor.*

*For i fantasien står den skjønne hegn,
Ja, den skjønneste hegn i sin flor,
Og de samme roser har den samme pragt
Som der var roser i kinnene til mor.*

*Kanskje tanken går imot den skjønne plett
Den skjønneste plett på jord.
Der min hytte stod - der var mitt barndomshjem -
Der hviler støvet av min kjære far og mor.*

Jeg slutter med et sitat fra boken (Amundsen:1975:15): ”Når et individ frivillig eller ufrivillig bryter opp fra sitt kjente og trygge territorium, vil det som oftest lengte tilbake. Det orienterer seg tilbake til verdiene i det tidligere territorium, idealiserer fortiden og lengter derfor tilbake.” De lengtet tilbake, de fleste av dem.

KILDER

- Amundsen, Svein S. og Reimund Kvideland (1975): *Emigrantviser*. NFL 115
Arnstberg, Karl-Olov (Red.):(1992): *Etnologisk samhøllsforskning*. Lund
Haugen, Einar (1975): *Norsk i Amerika*. Trondheim
Lovoll, Odd Sverre (1983): *Det løfterike landet*. Oslo.
Mannsaker, Jørund(1971): *Emigrasjon og diktning*. Oslo
Semmingen, Ingrid (1941): *Veien mot Vest. Utvandringen fra Norge til Amerika. 1825-1865*. Oslo
Semmingen, Ingrid (1975): *Drøm og Dåd. Utvandringen til Amerika*. Oslo